

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

7-son (5-jild)
2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 7 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Норов Шухрат Сувонович</i> МОЛОДЁЖНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В ИНТЕГРАЦИИ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ПРИМЕРЕ ЗАРАФШАНСКОГО ОАЗИСА	9-14
<i>Nazirxo'jayev Muhammadalixo'ja Qosimxo'jayevich</i> 1945-1950-YILLARDA ANDIJON VA FARG'ONA VILOYATLARIDA HARBIY ASIRLARINING QURILISH VA XALQ XO'JALIGI ISHLARIGA JALB ETILISHI TARIXIDAN	15-22
<i>Xujaniyazov Uktam Eshbaevich</i> QORAQALPOG'ISTON DAVRIY MATBUOTINING MUSTAQILLIK YILLARIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (1991-2018).....	23-27
<i>Toirjonova Ruxsora Shaxobiddinovna</i> SOVET DAVRIDA VAQF MULKLARI TAQDIRI VA DINIY MUASSASALARGA BO'LGAN MUNOSABAT	28-31
<i>Aytmuratova Janilsin, Quvvatova Charos</i> THE ROLE OF THE JADIDS IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL PUBLIC EDUCATION, LITERATURE, AND ART	32-36
<i>Rahimova Zeboxon O'ktam qizi</i> XORAZM HUDUDIDAGI TARIXIY QAL'ALAR REKONSTRUKSIYASIDA 3D MODELLASHTIRISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	37-42
<i>Aytmuratov Jalgas, Doshniyazov Raxat</i> QORAQALPOG'ISTON SAN'ATINING TARAQQIYOTIDA TASVIRIY SAN'ATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MANBALARI	43-49

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOATNI RIVOJLANISHI VA AGLOMERATSIYALARNI SHAKLLANISH JARAYONLARI	50-57
<i>Amonov Mehridin Oromiddinovich</i> TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDAGI RAHBARLIK USLUBLARI	58-63
<i>Shukurov Ikrom Abdurashitovich</i> TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHIDA TURISTIK FIRMA VA TASHKILOTLAR TOMONIDAN SOTILGAN SAYYOHLIK YO'LLANMALARINING TA'SIRINI TAHLIL ETISH	64-69

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Karimbayeva Salomatxon, Mirzaxmedov Abdurashid</i> IJTIMOIY TOLERANTLIKKA TA'RIF	70-74
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUN IQLIMLAR NAZARIYASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI.....	75-78
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGI KONTEKSTIDA "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDAGI G'OYALARNING IJTIMOIIY FALSAFIY TAHLILI	79-85

<i>Kubatov Shahobjon</i> 2016-2024-YILLARDA O'ZBEK JAMIYATI TAFAKKURIDA DAVLATNING IJTIMOIIY FUNKSIYALARI TAHLILI	86-96
<i>Abduraxmonov Is'haq, Jurayeva Rayxona</i> YOSHLARDA AXBOROT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	97-100
<i>Raximova Yulduz Dilmurod qizi</i> ISLOM FALSAFASIDA INSON TALQINI	101-104
<i>Achilov Firdavs Nasritdin o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARI MA'NAVIY QIYOFASINI YUKSALTIRISHDA MAHMUDXO'JA BEHBUDIY TA'LIMOTINING AHAMIYATI	105-108
<i>Mansurov Abdulaziz Akbarjonovich</i> DEMOGRAFIK JARAYONLAR, MIGRATSIYA VA URBANIZATSIYANING MADANIYATLARARO DIALOGGA TA'SIRI.....	109-113
<i>Хамдамов Бехзод Хабибович</i> ФИЛОСОФИЯ ЛИЧНОСТИ И СУДЬБЫ В «БОБУРНАМЕ»	114-118

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Mamadaliyeva Naibaxon, Mamadaliyeva Odinaxon</i> DAVLAT TILIDA SIFAT VA SERTIFIKATLASH ATAMALARI IZOHLI LUG'ATINI YARATISH ZARURATI	119-125
<i>Алиева Эльвина, Расулова Дилбар</i> ИЗУЧЕНИЕ КОНВЕРГЕНЦИИ ЯЗЫКОВЫХ СРЕДСТВ НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОЗАИЧЕСКОГО ТЕКСТА	126-134
<i>Eshboyev Qahramon Bakir o'g'li</i> LEKSIKOGRAFIYADA DARAJALANISH QONUNIYATINING ILMIY-AMALIY AHAMIYATI	135-144
<i>Qodirova Barno Ibragimovna</i> O'ZBEK FILOLOGIK TERMINOLOGIYASIDA -IZM QO'SHIMCHASINING ETIMOLOGIK VA MORFOLOGIK TAHLILI	145-149
<i>Tursinbaev Ilham Po'latbay o'g'li</i> BOLALAR ADABIYOTIDA POEMANING JANRIY XUSUSIYATLARI	150-154
<i>Abdurahmonova Farangiz, Xudoymurodova Xurriyat</i> "SAG'RI TERI TILSIMI" FALSAFIY ROMANIDA BOSH QAHRAMON TAQDIRINING BADIY TALQINI	155-158

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yunusov Xaydarali Muratovich</i> YEVROPA ITTIFOQI HUQUQINING ASOSIY PRINSIPLARI	159-168
<i>Zokirov Sherzod</i> O'ZBEK XONLIKLARIDA INSON HUQUQLARINING TA'MINLANISHI: FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH VA U BO'YICHA NAZORATNI AMALGA OSHIRISH MISOLIDA	169-176
<i>Жураев Шерзод Юлдашевич</i> ПРИМЕНЕНИЯ ПРИНЦИПА ЗАЩИТЫ ДОВЕРИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	177-185

<i>Maxamatov Maxmud Maxamataminovich</i> INSON HUQUQLARIDAN CHEKINISHNI XALQARO STANDARTLARDA TARTIBGA SOLINISHI	186-192
<i>Мадаминова Дилафруз, Авазбекова Диёрахон</i> СОПРИКОСНОВЕНИЕ ИСЛАМСКИХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ В ВОПРОСАХ РОДИТЕЛЬСКИХ ПРАВ И ОПЕКИ НАД РЕБЁНКОМ	193-202
<i>Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li</i> INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING TARKIBIY QISMI	203-209
<i>Мукумов Бобур Мелибой угли</i> ОЦЕНКА РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ЭКСПЕРТИЗА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВА, БИЗНЕСА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА	210-214
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> FUNDAMENTAL DIFFERENCES AND ANALYSIS OF THE ORGANIZING PRINCIPLES OF ISLAMIC FINANCE AND TRADITIONAL FINANCE. IN THE EXAMPLE OF ISLAMIC BANKS AND TRADITIONAL BANKS	215-222
<i>Yarlakabov Sherali</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA KADRLAR BILAN ISHLASH HUQUQIY ASOSLARINING NAZARIY JIHATLARI	223-228
<i>Боймурзаев Жасурбек Бахтиярович</i> ЗНАЧЕНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ В БОРЬБЕ С НАРКОТИКАМИ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	229-234
<i>Xadjiyev Azizbek Kadambayevich</i> “IJTIMOIY ADOLAT” TUSHUNCHASI, MAZMUNI VA TARKIBI VA XALQARO QONUNCHILIK Hujjatlarida tutgan o'rni	235-240
<i>Abulxayrov Rustamxon Ibodullayevich</i> PORTLASHDAN KEYIN KO'ZDAN KECHIRISH DAVOMIDA OLINGAN ASHYOVIY DALILLAR BO'YICHA TAYINLANADIGAN PORTLASH-TEKNIK VA PORTLOVCHI MODDALAR EKSPERTIZALARI HAL ETADIGAN MASALALAR	241-249
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhaiyo Tojiyevna</i> IJTIMOIY-GUMANITAR YO'NALISH PEDAGOGLARI KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI.....	250-256
<i>Menglikulov Xayrulla Aliqulovich</i> OLIY O'QUV YURTIDA JISMONIY TARBIYANING TASHKILY SHAKLLARI	257-263
<i>Jurayeva Balxiya Farxod qizi</i> ROBOTOTEXNIKA DARSLARIDA STEAM – TA'LIM YONDASHUVINING AHAMIYATI	264-270
<i>Nasritdinova Madina Nurullayevna</i> ARTPEDAGOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK PEDAGOGLARNING BADIIY-IJODIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHGA DOIR TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI TAHLILI VA SAMARADORLIK DARAJASI	271-275
<i>Charshanbiyev Namaz Maxmatmurodovich</i> KASBIY TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV JARAYONINI RAQAMLI TA'LIM PLATFORMALAR ASOSIDA TASHKIL ETISH METODIKASI	276-281

Received: 16 June 2025

Accepted: 5 July 2025

Published: 15 July 2025

Article / Original Paper

THE IMPORTANCE OF MAHMUDKHOJA BEHBUDI'S TEACHINGS IN IMPROVING THE SPIRITUAL FORM OF THE YOUTH OF NEW UZBEKISTAN

Achilov Firdavs

Researcher, Samarkand State Institute of Foreign Languages

E-mail: achilovfirdavs@mail.ru

Abstract. Mahmudkhodja Behbudiy emphasized the need to raise the awareness of the identity, culture, history of the Uzbek people, and to pay attention to science and enlightenment to a new level, considering this issue as a key factor in the upbringing of young people, high spirituality and knowledge. Today, the youth of New Uzbekistan should pay great attention to education, self-awareness, acquiring knowledge, learning languages, and improving their knowledge in various fields in creating their future. Mahmudkhodja Behbudiy's ideas in this regard serve as a key factor in directing today's modern youth to be active in social life and to engage in productive and useful activities.

Keywords: high spirituality, enlightenment, culture, spiritual image, spiritual development, globalization, education, history.

YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARI MA'NAVIY QIYOFASINI YUKSALTIRISHDA MAHMUDXO'JA BEHBUDIY TA'LIMOTINING AHAMIYATI

Achilov Firdavs

Samarqand davlat chet tillar instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mahmudxo'ja Behbudiy, o'zbek xalqining o'zligini, madaniyatini, tarixini anglashni, ilm-fan va ma'rifatga e'tibor qaratishni yangi bosqichga ko'tarish zarurligini ta'kidlab, bu masalaga yuksak ma'naviyat va bilimni yoshlar tarbiyasining asosiy omili sifatida qaragan. Bugungi kunda, Yangi O'zbekiston yoshlari o'z kelajagini yaratishda ta'lim-tarbiya, o'zlikni anglash, ilm egallash, til o'rganish va turli sohalarda o'z bilimni oshirishga katta e'tibor qaratishlari kerak. Mahmudxo'ja Behbudiyning bu boradagi g'oyalari bugungi kun zamonaviy yoshlarini ijtimoiy hayotda faol bo'lish, samarali va foydali faoliyatga yo'naltirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: yuksak ma'naviyat, ma'rifat, madaniyat, ma'naviy qiyofa, ma'naviy rivojlanish, globallashuv, ta'lim-tarbiya, tarix.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I7Y2025N16>

Mahmudxo'ja Behbudiy o'zbek milliy uyg'onish adabiyotining yetakchi namoyandalardan biri sifatida, o'z asarlarida ta'lim va ma'rifatning muhimligini ta'kidlagan. Uning ta'limoti Yangi O'zbekiston yoshlari ma'naviy qiyofasini yuksaltirishda katta ahamiyatga ega. Mahmudxo'ja Behbudiy, o'zbek xalqining o'zligini, madaniyatini, tarixini anglashini, ilm-fan va ma'rifatga e'tibor qaratishini o'zgartirish zarurligini ta'kidlab, yuksak ma'naviyat va bilimni yoshlar tarbiyasining asosiy omili sifatida qaragan. Mahmudxo'ja Behbudiy yoshlarni ilm olishga, ilm-fan va ma'rifatga intilishga chaqirgan. U ta'limning faqat bilim olish emas, balki insonni to'g'ri tarbiyalash, uning ma'naviy rivojlanishini ta'minlashdagi rolini o'z ma'rifatparvarlik g'oyalarida keng targ'ib etgan. Bugungi kunda, Yangi O'zbekiston yoshlari o'z

kelajagini yaratishda ta'lim va ilmga, o'zlikni anglashga, turli sohalarda o'z bilimini oshirishga katta e'tibor qaratishlari kerak. Mahmudxo'ja Behbudiyning bu boradagi g'oyalari yoshlarni samarali va foydali faoliyatga yo'naltirishda asos bo'la oladi. Buyuk ma'rifatparvar milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirishni o'zbek xalqining tarixiy madaniy merosi, an'alarini hurmat qilishni, o'z milliyligini anglashni muhim deb bilgan. Yangi O'zbekiston yoshlari o'z madaniyatini va tarixini o'rganish, milliy qadriyatlarini hurmat qilish orqali o'zligini mustahkamlashi lozim. Mahmudxo'ja Behbudiyning milliy g'oyalari bugungi yoshlar uchun ham bir dasturilamal bo'lib, o'zbek xalqining tarixiy yutuqlarini yodga olish va kelajakda o'z madaniyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Vatanparvarlik va el-yurt oldida mas'uliyat masalasi ham Mahmudxo'ja Behbudiyning ta'limotida yetakchilik qiladi. U o'z asarlarida xalqning taraqqiyoti va yurtning sevish lozimligi g'oyalarini ilgari suradi. Vatanparvarlik g'oyasi uning ta'limotida markaziy o'rinni egallagan bo'lib, yoshlarni o'z yurtini sevishga, unga xizmat qilishga, erkinlik va mustaqillik uchun kurashishga chaqirgan. Yangi O'zbekiston yoshlari o'z vataniga bo'lgan sevgi, hurmat va fidoyilikni namoyish etishlari zarur. Mahmudxo'ja Behbudiyning vatanparvarlik g'oyalari, yoshlarda o'z yurtiga xizmat qilish, millat manfaatlari yo'lida ishlash hissini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Mahmudxo'ja Behbudiyning axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni o'z ijtimoiy-falsafiy qarashlarida ustuvor deb hisoblagan. Uning ta'limotida adolat, to'g'rilik, halollik va insoniylik kabi umuminsoniy qadriyatlar yoshlarni tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda, Yangi O'zbekiston yoshlarining ma'naviy qiyofasini yuksaltirishda axloqiy va ma'naviy jihatlarni rivojlantirish zarur. Mahmudxo'ja Behbudiyning bu sohadagi ta'limotlari yoshlarni halol, adolatli va ma'naviy jihatdan pok insonlar bo'lishga undaydi. Ijtimoiy faollik va mas'uliyat masalalari ham adib ilmiy merosining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Adib yoshlarni faqat shaxsiy rivojlanishga emas, balki jamiyatga foyda keltirishga ham chaqirgan. U yoshlarni ijtimoiy hayotda faol bo'lishga, jamiyatning taraqqiyotiga hissa qo'shishga undagan. Yangi O'zbekiston yoshlari bugungi global dunyoda o'z faoliyatlarini nafaqat shaxsiy manfaatlarini ko'zlash, balki jamiyatga foyda keltirish, ijtimoiy mas'uliyatni his qilish orqali amalga oshirishlari lozim. [1,2].

Mahmudxo'ja Behbudiyning o'z zamonining ilg'or g'oyalarini qo'llab-quvvatlar ekan, yoshlarga zamonaviy bilimlar va innovatsiyalarni o'rgatish masalasiga ham jiddiy e'tibor qaratgan. Ilm-fan, texnika, san'at va madaniyatning rivojlanishini faol qo'llab-quvvatlagan. Yangi O'zbekiston yoshlari uchun Mahmudxo'ja Behbudiyning bu ta'limoti ilm-fan va texnologiyaning rivojlanishini o'z faoliyatlarida qo'llashni, global izlanishlar va innovatsiyalarni o'rganishni taqozo etadi. Mahmudxo'ja Behbudiyning ta'limotlari Yangi O'zbekiston yoshlari ma'naviy qiyofasini yuksaltirishda beqiyos ahamiyatga ega. Uning ta'limoti yoshlarni ilmga, ma'rifatga, milliy o'zlikka, vatanparvarlikka, axloqiy qadriyatlarni saqlashga va ijtimoiy faollikka undaydi. Bu g'oyalar bugungi yoshlar uchun o'z kelajagini yaratishda va yurt taraqqiyotiga hissa qo'shishda yo'l ko'rsatadigan muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Mahmudxo'ja Behbudiyning yoshlarga qoldirgan ta'limoti milliy uyg'onish va ma'rifatparvarlik g'oyalariga asoslangan. U o'zining asarlarida va faoliyatida O'zbekiston yoshlariga bir nechta muhim ta'limotlarni taqdim etgan. Behbudiyning o'z asarlarida ilm-fan va ma'rifat sohalari rivojlantirishga ham katta e'tibor qaratgan. U yoshlarni ilm olishga, kitob o'qishga, va tarixni o'rganishga chaqirgan. Mahmudxo'ja Behbudiyning yoshlar uchun ma'rifatli, ongli va madaniyatli bo'lishni targ'ib qilgan. Milliy iftixor va o'zlikni anglash masalasi adib ta'limotining asosini tashkil etadi. Mahmudxo'ja Behbudiyning milliy qadriyatlar va an'alarini hurmat qilishni, o'z

xalqining tarixiy merosini avaylab-asrash lozimligini ko'p o'rinlarda ta'kidlab o'tgan. U yoshlarni o'zlarining milliy o'zligini anglashga undagan. [3,4].

Behbudiy o'z davrida mamlakatda ro'y berayotgan ijtimoiy-siyosiy ishlarga qizg'in qo'shildi. Aslida bu faoliyat 1906-yildan boshlangan edi. Shu yili "Rusiya musulmonlari ittifoqi"ning Nijniy Novgorodda o'tkazilgan qurultoyida qatnashgan edi. 1917-yilda Toshkentda bo'lib o'tgan Turkiston musulmonlari qurultoyida Behbudiy faol ishtirok etib, unda nutq so'zlagan. U musulmonlar orasida kelib chiqadigan har qanday nizolarga qarshi chiqqan. Shu qurultoyda Behbudiy o'lka musulmonlar sho'rosining raisi etib saylangan. 1917-yil 26-noyabr kuni Qo'qonda o'lka musulmonlarining 4-favqulodda qurultoyi ish boshlaydi va 27-noyabrga o'tar kechasi "Turkiston muxtoriyati" tashkil etilganligi e'lon qilinadi. Behbudiy ushbu muxtoriyatning asosiy ilhomchilari va g'oyaviy yetakchilaridan biri bo'lgan. Biroq muxtoriyat sho'rolar tomonidan shafqatsiz bostiriladi. May oyining boshlarida Behbudiy Samarqandga qaytadi, biroq ko'p o'tmay Toshkentga yo'l oladi. U yerda Turkiston sho'ro hukumati rahbarlari bilan muzokaralar o'tkazishga harakat qiladi, ammo bu urinishlar natijasiz yakunlanadi.

1919-yil bahorida mamlakatni tark etishga uringan Behbudiy Shahrissabzda Inqilobiy favqulodda komissiya josuslari ko'magida Buxoro amirligi odamlari tomonidan hibsga olinadi. Hamrohlari Muhammadqul va Mardonqul bilan birga Qarshidagi qamoqqa tashlanadi va o'sha yerda qatl etiladi. Bu fojia haqida Samarqanddagilar bir yil o'tgach xabar topadilar. Behbudiyning o'limi Fitrat, Cho'lpon, Ayniy kabi adiblar tomonidan chuqur motam bilan qarshilanib, unga atab marsiyalar yozilgan. Qarshi shahri esa 1926–1937-yillar oralig'ida Behbudiy nomi bilan atalgan.

Mahmudxo'ja Behbudiyning barcha faoliyati faqat o'z xalqining manfaati uchun edi, u o'z farzandlarini savodli insonlar sifatida tarbiyalash uchun kurashdi, shunda xalqi baxtli yashashi mumkin deb hisobladi. U o'z davrida vatandoshlariga qarata: "Qancha mol-mulkingiz bor bo'lsa soting va farzandlaringizni o'qiting", deya murojaat qiladi.

Mahmudxo'ja Behbudiy yoshlarni erkin fikrlashga, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga va jamiyatda o'z o'rnini topishga da'vat qilgan. U yoshlarni ijtimoiy jarayonlarda faollik ko'rsatishi lozimligini ta'kidlagan. Ma'rifatparvar adib zamonaviy ilm-fan va texnologiyalarni o'rganishni, innovatsion yondashuvlarni amaliyotga joriy qilishni muhim deb bilgan. U yoshlarni dunyo miqyosidagi ilmiy yutuqlarga nisbatan ochiq fikrli va yangilikka intilishishga undagan. Jamoatchilik va ijtimoiy mas'uliyat tamoyillari ham adib falsafiy ta'limotining asosiy mezonlaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Mahmudxo'ja Behbudiy yoshlarni jamiyatga xizmat qilishga chaqirgan. U, shuningdek, jamoatchilik ishlarida ishtirok etishni, o'z yurtiga xizmat qilishni, jamiyatda adolat va tinchlikni ta'minlash lozimligini ta'kidlagan. Mahmudxo'ja Behbudiyning ta'limoti o'zbek millatining o'zligini anglashiga, ilm-fan va madaniyatni rivojlantirishga, hamda yoshlarni jamiyatda mas'uliyatli va ijtimoiy faollikka undashga xizmat qilgan. Uning ta'limoti bugungi kun yoshlarining ma'naviy va axloqiy yuksalishi uchun hamon dolzarbdir.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, barcha jadid bobolarimiz singari Mahmudxo'ja Behbudiyning ham muborak nomi qayta tiklandi. Tarixchi va tilshunos olimlar tomonidan uning ijtimoiy-siyosiy faoliyati hamda ilmiy merosini o'rganish ishlari boshlandi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev XX asr boshlarida Turkistonda zamonaviy ta'lim tizimiga asos solgan, millat ozodligi, xalq farovonligi uchun kurashgan barcha jadidlarga, jumladan,

Mahmudxo'ja Behbudiya ehtirom ko'rsatib, yoshlarga o'rnak qilib ko'rsatish hamda ma'naviy merosini chuqur o'rganish bo'yicha oqilona va adolatli islohotlar olib borayotganligi barchamizga yaxshi ma'lum. 2020-yil 24-yanvar kuni prezidentimizning Oliy majlisga yo'llagan murojaatnomada milliy yetakchimiz "2020-yili xalqimiz tarixining murakkab damlarida ma'rifat mash'alasini baland ko'tarib chiqqan ulug' alloma va jamoat arbobi Mahmudxo'ja Behbudiyning 145 yillik tavallud sanasi keng nishonlanadi", deya ta'kidladilar.

"Umuman olganda, biz jadidchilik harakati, ma'rifatparvar bobolarimiz merosini chuqur o'rganishimiz kerak. Bu ma'naviy xazinani qancha ko'p o'rgansak, bugungi kunda ham bizni tashvishga solayotgan juda ko'p savollarga to'g'ri javob topamiz. Bu bebaho boylikni qancha faol targ'ib etsak, xalqimiz, ayniqsa, yoshlarimiz bugungi tinch va erkin hayotning qadrini anglab yetadi",- degan yurtboshimizning ta'kidlari buyuk allomaning millatimiz va davlatimiz oldidagi tengsiz xizmatlarining e'tirofidir, albatta. [5].

Prezidentimiz 2020-yil 30-sentyabr kuni "O'qituvchi va murabbiylar kuni" munosabati bilan ziyolilarga yo'llagan murojaatida jadidchilik harakati va uning yirik namoyandalari haqida to'xtalib, "...Mamlakatimizda Uchinchi renessansni XX asrda ma'rifatparvar jadid bobolarimiz amalga oshirishlari mumkin edi... Bu fidoyi va jonkuyar zotlar butun umrlarini milliy uyg'onish g'oyasiga bag'ishlab, o'lkani jaholat va qoloqlikdan olib chiqish, millatimizni g'aflat botqog'idan qutqarish uchun bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etdilar. Shu yo'lda ular o'zlarining aziz jonlarini ham qurbon qildilar", dedi hamda uch jadid: Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudi va Munavvarqori Abdurashidxonovni istiqloq, ozodlik, erkinlik uchun qilgan fidokorligi, "Milliy ta'lim va tarbiya tizimi"ni yaratishdagi hissasi uchun "Buyuk xizmatlari uchun" ordeni bilan mukofotlanganini bildirdi. O'z davridayoq "Turkiston jadidchilik harakati otasi" deb e'tirof etilgan Mahmudxo'ja Behbudiyning millat oldida, ta'lim-tarbiya taraqqiyoti yo'lida qilgan xizmatlari e'tirof etilib, davlatimiz rahbari tomonidan munosib taqdirlandi. Mustaqillik yo'lida fido bo'lgan Mahmudxo'ja Behbudiyning umri millat va vatan umri qadar boqiydir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan-milliy yuksalish sari. 4-jild. – Toshkent: O'zbekiston, 2020. – 452 b.
2. Qosimov B. Behbudi va jadidchilik. – ["O'zbekiston adabiyoti va san'ati"](#) // 1990-yil 1926-yanvar.
3. Aliyev A. Mahmudxo'ja Behbudi. – T., 1994.
4. Qosimov B. M.Behbudi – Tanlangan asarlar. – T.: Ma'naviyat, 2006.
5. Abdurashidov Z. Mahmudxo'ja Behbudi va uning "Oyina" jurnali. – T.: Muharrir, 2019.
6. Haydarov A. "Zarafshon"ning Behbudiysi. – T.: Shaffof, 2020.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 4 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).